

Vasiyetimdir: Leman Sevda Darıciođlu

Dođumun ve ölümün yaşıyan tüm varlıkları ortak bir şekilde kesen, yaşıyan her şey hakkında yanılısamasız olarak söyleyebileceğimiz tek ortak şey olduğuna inanılır. Tüm canlıların yaşamının yaşam olarak tanındığı bir dünyadan bahsedebilseydik eğer, bu şüphesiz doğru olurdu. Oysa ölümünün kabul edilmesi, yaşamının yaşam olarak ne kadar kabul edildiğinden ve yaşamının yaşam olarak kabul edilip edilmeyeceğine hüküm süren normlara ne kadar uygun olduğundan ayrı düşünülemez. Tam da bu nedenle biyolojik canlılar olarak doğduğumuz ve öldüğümüz elbet doğru olsa da, doğum ve ölüm asla herbirimizi ortak şekilde kesmez.

Normların sadece yaşamımızı değil ölümlerimizi de şekillendirdiğini idrak edişim önce trans kadın cenazeleriyle oldu. Çoğu zaman nefret ile gelen ölüm sadece bir cinayet oluşuyla değil, devamıyla da bir “mevzu”ydu: Cenazeyi aile kabul edecek miydi? Kabul ederlerse ölen trans kadının yaşadığı şehre gelecekler miydi? Gelmeyeceklerse cenazeyi kim götürecekti? Kabul etmezlerse devlet cenazeyi bize verecek, arkadaşımızın cenazesini kaldırmamıza izin verecek miydi? Masraflar kim tarafından ödenecekti? Ölen kişinin pembe kimliği yok ise (ki yasal cinsiyet dönüşüm sürecinin zorluğu nedeniyle birçok trans kadın yasal sürece girmeden dönüşüm sürecini yaşadığı için pembe kimlik alamıyordu) mezar taşında kimliğinde yer alan isminin yazacağı, silikonlarının söküleceği, erkek olarak yıkanacağı ve defnedileceği gibi konular ise soru bile olamadan kaçınamayacağımız gerçekler olarak karşımıza çıkıyordu. İlk defa bir trans kadının ölümünün ardından gittiğim cenaze evinde, öncesinde hiç üzerine düşünmediğim bu gibi “teknik detaylar”ı duyduğum anın bedenimdeki yankısını hiç unutmadım.

Ayrıca belki, ölümün transfobi nedeniyle trans yaşamların parçası olmasına engel olamamanın çaresizlik hissi, trans kadın cenaze evlerini bildiğimiz cenaze evlerinden epey farklılaştırıyordu; burada çoğu zaman mevlüt okuyan bir imam, ağıt yakan bir anne, ölümün acısıyla çığlık çığlığa ağlayanlar yoktu.

Şu an bunları yazarken, her ölümün bir kayıp, her kaybın bir travma olduğunu düşünüyor, travmanın çözülmesi ve sağlıklı yaşama dönüşün de bir başlangıcı olan yas sürecinin yaşanması için travmaya neden olan koşulların ortadan kalkmasının bir gereklilik olduğunu tekrar fark ediyorum. Trans cenaze evlerinde “bir sonrakinin” sen olabileceğinin potansiyel gerçekliği yası olanaksızlaştırıyordu. Keza trans yaşam, haksız tahrik indirimleriyle salıverilen trans katillerin ülkesinde ölümü göze alarak çıkılan bir yoldu ve her cinayet bir sonrakinin habercisiydi. Bu koşullarda kendini acıya ya da yasa açmak ne kadar mümkün olabilirdi...

2013'te yıllarımızın beraber geçtiği bir trans erkek arkadaşımızı kaybettiğimizde, ailesine açılmış olsa da yine önümüzde benzer “mevzu”lar vardı: Mezar taşına ona seslendiğimiz, kendini tanımladığı adını yazdırmamızı aile üyeleri kabul edecek miydi? Kabul etmezse nasıl bir süreç izleyecektik? Cenazesini erkek olarak kaldırabilecek miydik? Eşyalarının, yazdığı yazıların hakları ne olacaktı?

Ve 2015'te, yıllarını LGBTİ+ hareketine vermiş, ailelerine açık iki eşcinsel arkadaşımızı araba kazasıyla kaybetmemizin ardından tekrar benzer “mevzu”lardan geçtik. Onları yaşama hatırlatmak istediğimiz imajları ailelerinin hatırlamak istediği imajlarla çakışırsa ne yapmak gerekiyordu? Arkalarında bıraktıkları yazıların, şiirlerin, fotoğrafların, yaptıkları sanat işlerinin hakları kime aitti?

Tüm bunlardan geçerek öğrendim ki, *straight* dünya ardında bıraktıklarının ve hatta artık

yaşamayan bedeninin varisi olarak kan bağıyla kurulmuş aileni belirlerken, ölüm queer dünyada ardında birçok “mevzu” bırakıyor; ölüm asla aynı yaşanmıyor. (Yanı sıra benim burada örneklediğim queer dünya olsa da ayrıcalıklı alanın dışında kalan tüm yaşamlar için söyleyebiliriz bunu.)

Peki kan bağıyla kurulan ailem tarafından bana verilen isme kendi seçtiği ismi eklemiş (ve bunu en azından henüz yasal olarak ekletmemiş) benim mezar taşımında ne yazacak? Yaptığım işlere ne olacak? Kim beni nasıl bir imajla yaşatacak?

Yaptığım işlerin insanların erişimine açık olmasını isterim. Performanslarımın yeniden yapmak, deneyimlemek isteyenler tarafından yeniden yapılmasıyla hiçbir sorunum yok; bilakis hoş bile olur bu. Henüz gerçekleştirmediğim projelerim var ise eğer, onlar da gerçekleştirmek isteyenlere açık olabilir; bu da hoş olur.

Şu ana kadar mal varlığım olmadı ama o zamana kadar olursa bunları ticari olmayan bir queer sanat kolektifi yaratmak için kullanabilirsiniz. Ben bolca performans üreten bir kolektif olmasını çok isterim ama tabii siz her ne üretmek istiyorsanız onu üretin. Her ne yapıyorsanız, benden kalan sermaye, üretiminizin yanında insanların erişimine açık bir queer teori ve sanat kütüphanesi ve kolektif üretimin yapılabileceği bir açık alan yaratmanıza yeterse muhteşem olur. Böyle bir mekan yaratabilirseniz, işlerim insanların erişimine açık bir şekilde burada yer alabilir ve hakları bu mekana ait olabilir; böylece burası dönebilirse şahane. Ne kadar çok insan buradan faydalanır ve burada kolektif üretime katılırsa o kadar büyür bu şahanelik. Eğer ki işler bu boyuta gelirse (yani bir kolektif ve bu kolektife ait bir alana sahip olabilirsiniz benden kalan sermaye ile) işlerim ticari olmayan mekanlarda gösterilmeye, performanslarım ticari olmayan bir şekilde herkes tarafından yapılmaya açık olsun. Fakat büyük sanat kurumlarından ya da ticari amaçlarla kullanımlardan kolektifin üretimleri ve mekanı yaşatmak için telif alın. Telif alırken standart uygulamak yerine, işi kullanacak kurumun koşullarına göre bir politika uygulayın. Hesap kitap işlerinizi şeffaf yapın. İnsanların sanat yapmalarını destekleyin. Üretmek isteyen kimsenin motivasyonunu kaçırmayın. Lubunyaları, beyaz olmayanları, “erkek” olmayanları bir minik daha fazla destekleyebilirsiniz, bence gayet ok. Bazen şartları eşitlemek ancak pozitif ayrımcılıkla mümkün olur.

*

Kime nasıl değdiysen onun orada kalacağına, paylaşılmış, yaşanmış olanın silinmeyeceğine ve onlarla her ne olması gerekiyorsa onun olacağına inanıyorum hayatımın şu döneminde; belki en çok ölüme karşı buna inanmak istiyorum. Su akar, çatlağını bulur elbet. Yaşamın da ölümün de hepimiz için su gibi olabilmesi dileğiyle.

İçtenlikle, sevgiyle,
Leman Sevda Darıcıoğlu

Leman Sevda Darıcıoğlu, Performistanbul'un üyesi. Bedeni “açılacak bir kaynak” olarak görüyor; görsel sanatlar ve performans sanatı alanında üretimler gerçekleştiriyor. Kişisel olanın politik olduğu şiarı ile, çoğu zaman kendi yaşamından ve deneyimlerinden yol çıkan projeler üretiyor. Sanat pratiğine yaşamak istediği dünyayı yarattığı bir “mümkün-ütopyalar haritası” olarak yaklaşıyor; sanatı kendi limitlerini ve öznelliğini dönüştürmenin bir aracı olarak kullanmayı seviyor. Danışma kurulunda yer aldığı Queer Düşün adlı queer teori serisi 2012 yılından beri

Sel Yayıncılık tarafından yayınlanıyor. Derlediđi ve editörlüğünü yaptığı Queer Temaşa adlı kitap Queer Düşün serisinin parçası olarak aynı yayınevi tarafından 2016'da yayınlandı.